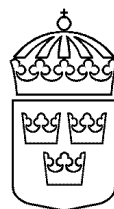

Riksdagens protokoll

2000/01:68

Fredagen den 16 februari

Kl. 9.00 – 9.45

Protokoll
2000/01:68

1 § Anmälan om återtagande av plats i riksdagen

Talmannen meddelade att *Per Bill* (m) fr.o.m. den 17 februari skulle återta sin plats i riksdagen, varigenom uppdraget som ersättare skulle upphöra för Hanna Ericson-Broberg.

2 § Meddelande om frågestund

Talmannen meddelade att vid frågestunden *torsdagen den 22 februari kl. 14.00* skulle följande statsråd närvara:

Vice statsminister Lena Hjelm-Wallén, jordbruksminister Margareta Winberg, statsrådet Leif Pagrotsky, näringsminister Björn Rosengren och finansminister Bosse Ringholm.

3 § Svar på interpellation 2000/01:192 om premiepensionsrätten

*Svar på
interpellationer*

Anf. 1 Statsrådet INGELA THALÉN (s):

Fru talman! Roy Hansson har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att pensionsrätt inom premiepensionssystemet som är intjänad mellan 1995 och 2000 kan överföras till make eller maka.

Inledningsvis konstaterar jag att det första inkomståret för vilket det fanns möjlighet att överföra pensionsrätt inom premiepensionssystemet var 1999 då de nya intjänandereglerna trädde i kraft. Makar som ville föra över premiepensionsrätt för 1999 kunde anmäla detta till försäkringskassan under hela 1999. Fr.o.m. inkomståret 2000 gäller att anmälan ska göras senast den 31 januari det första inkomståret. Anmälan som görs i januari 2001 får alltså verkan fr.o.m. inkomståret 2001. Det är således enbart för inkomståren 1995–1998 som möjlighet till överföring av premiepensionsrätt saknas.

Syftet med överföring av premiepension är att åstadkomma en utjämning av makarnas pensionsrättsförhållanden. Grundtanken med att införa en möjlighet till överföring av premiepensionsrätt är att makarna i förväg och mot bakgrund av långsiktiga överväganden ska avgöra om överföring ska ske. Det är således inte meningen att en överföring vid varje tillfälle ska föregås av beräkningar av vad som är mest fördelaktigt med hänsyn till hur inkomsterna under ett visst år har fördelat sig. Utrymmet

för eventuell spekulaton, bl.a. med hänsyn till makarnas skattesituation, skulle öka om en anmälan även skulle kunna gälla förfluten tid. Även administrativa skäl talar emot en sådan ordning.

Vidare ska överföring enbart avse sådan pensionsrätt som tjänats in fr.o.m. de reformerade reglernas ikraftträdande, dvs. fr.o.m. 1999. Pensionsrätter för inkomstår före 1999 har fastställts utifrån ATP-systemets regler om pensionsgrundande inkomst. För åren 1995–1998 har avsättning till premiepension gjorts ur de medel som betalats in till staten i tilläggs pensionsavgift. Avsättningarna har beräknats schablonmässigt utifrån de regler som gällde före ikraftträdandet av de reformerade reglerna.

Roy Hansson refererar också till den tidigare förda debatten om de avgifter som tas ut vid överföringar av pensionsrätter och att jag där varit kritisk. Min kritik då gällde att kvinnor och män behandlades olika. Vad gäller premiepensionen minskas pensionsrätten med 14 % om den förs över från den ena maken till den andra. Anledningen till avgiften är att de kostnader som är förenade med att föra över premiepensionsrätt mellan makar inte ska belasta hela kollektivet utan enbart dem som utnyttjar möjligheten. Den betydelsefulla skillnaden är dock här att reglerna är könsneutrala eftersom avgiften är lika stor oavsett vilken av makarna det är som överlåter sin premiepensionsrätt.

Anf. 2 ROY HANSSON (m):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret på min interpellation om premiepensionsrätten, och jag önskar statsrådet tillfrisknande från förkylningen snarast.

Svaret kunde dock ha varit lite mer positivt. Det borde vara ett betydande intresse att försöka jämnna ut pensionen mellan män och kvinnor. Bakgrunden är att det i många familjer har varit – och kanske fortfarande är så – mannen som har haft den största inkomsten. Inkomsterna har varit ojämnt fördelade. Som regel är det kvinnan som har den lägre inkomsten. Detta får då återverkningar på kommande pension med fortsatt lägre inkomst i form av lägre pension till kvinnorna. Ett sätt att rätta till detta är att mannen överför en del av pensionsrätten till hustrun.

Det var därför med tillfredsställelse jag tog upp diskussionen med min hustru, som i likhet med många andra kvinnor arbetat deltid, när premiepensionskatalogen kom hösten 2000. I katalogen fanns beskrivet hur överföring av pensionsrätten ska gå till genom anmälan till försäkringskassan. Det innebar dessutom att mina funderingar kring fondval reducerades något.

Fru talman! Nu visade det sig att för att detta skulle vara möjligt skulle anmälan ha varit inlämnad långt tidigare till försäkringskassan. Av interpellationssvaret framgår det att det under 1999 varit möjligt att under hela året anmäla överföring, och för år 2000 skulle det ha varit gjort före den 31 januari samma år. Det är säkert korrekt, men väldigt få kände till detta.

Fru talman! Jag kan gärna erkänna att jag inte visste om detta, och jag vill nog anse mig ganska välorienterad. Det var först när PPM-katalogen kom hösten 2000 som möjligheten bekantgjordes. Jag har viss förståelse för att pensionsrätt intjänad före 1999, i ett annat system, kan vara svårare att hantera. Men jag vidhåller att pensionsrätten i PPM-systemet

borde ha varit möjlig att överföra i sin helhet när systemet påbörjades genom det aktiva val som gjordes hösten 2000. När det nu har visat sig att reglerna inte har gjort detta möjligt, borde ansvarig minister ha tagit någon form av initiativ för att möjliggöra detta som en engångsföreteelse. Jag har även förståelse för att det framöver ska ske en anmälan när överföring påbörjas. Men jag beklagar tonen i interpellationssvaret där det talas om "spekulation". Jag tycker att det är viktigt att tro människor om gott och inte i varje läge misstänka att medborgarna är ute för att otillbörligt skaffa sig fördelar.

Det hade varit värdefullt för många familjer att i någon mån kunna rätta till tidigare ojämlika inkomster genom att i varje fall se till att denna ojämlikhet inte fullt ut slår igenom för pensionsinkomster. Jag kan möjligen förstå att utredningen inte beaktat eller glömt bort möjligheten att omfördela intjänad pensionsrätt, men jag tycker att ansvarig minister inte borde ta detta på allvar och i stället undersöka alla möjligheter till att utjämna inkomstskillnader inom en familj.

Fru talman! Vad sedan gäller reduceringen när överföring sker inom pensionssystemet kan det möjligen ligga försäkringstekniska skäl för detta. Eftersom interpellationssvaret framhåller att reglerna är könsneutrala har jag svårt att förstå den stora reduceringen på 14 %. Det kan rimligen inte vara enbart ökade kostnader för att föra över pensionsrätten som det beskrivs i interpellationssvaret. Jag tror att vi är relativt överens om att det i de flesta fall är kvinnan som har haft lägre inkomst och därmed får lägre pension. Risken är uppenbar att med den stora reduceringen på 14 %, som jag har svårt att se skälen till, så kommer många familjer inte att göra detta, trots att det för många familjer vore bra – i första hand för kvinnorna. Jag har svårt att se skälet till den stora reduceringen på 14 %.

Anf. 3 Statsrådet INGELA THALÉN (s):

Fru talman! Det är naturligtvis beklagligt att även en så väl informerad person som Roy Hansson inte uppmärksammade under 1999 att man under hela det året hade möjlighet att göra en fördelning av sin pensionsrätt. Jag utgår från att vi är överens om att när det gäller 1995–1998 var det ett annat system, det var en annan typ av schablonmässighet och det var en annan typ av avgiftsuttag. Därför berörs inte de åren av diskussionen.

När det gäller 1999 var just skälet till att det skulle gälla under hela året att skapa ett utrymme för människor att uppmärksamma frågan. Att det sedan var enbart januari för kommande år hänger samman med det som framgår av mitt tidigare inlägg. Det är naturligtvis beklagligt.

Återigen kvarstår dock frågan om att göra detta retroaktivt. Det är dels, jag kanske inte ska använda ordet spekulation, men en fråga om annorlunda planering, dels är det fråga om administrativ hantering. Går man in retroaktivt behöver man riva upp fattade pensionsrättsbeslut. Varje år görs ett individuellt pensionsrättsbeslut. Ska man gå tillbaka måste man gå in i varje enskilt fall och riva upp tidigare beslut.

När det gäller kostnadsaspekten vill jag säga att det inte enbart gäller den administrativa kostnaden ur ett byråkratiskt perspektiv. Det är ett stort kollektiv. Man får förluster i arvsvinster när denna överföring görs. Om vi ser till det fördelningspolitiska systemet kan den typen av överföringar inte göras av det skälet att man ska se på systemet som en helhet.

Detta är en överenskommelse. Jag kan inte nu komma ihåg om vi diskuterade 15 % eller 20 % eller om vi diskuterade 9 %, men beräkningen av summan som sådan gjordes i en allmän beräkning för att man skulle kunna säkerställa hela premiepensionssystemet. Då bestämde man att det ska vara 14 % nu. Om det framöver kommer att bli någon annan summa därför att man gör andra bedömningar kan jag inte avgöra i dag.

Jag vill ändå understryka att just rätten till överföring av premiepensionsrätten är till för att trygga det som Roy Hansson beskrev i sitt inlägg, nämligen överföringar mellan olika inkomster vad gäller makar eller inom ett partnerskap.

Jag har inte för avsikt att gå tillbaka och göra några förändringar och därmed riva upp pensionsbeslut, utan det är min uppfattning att den ordning som gäller i dag är tillfyllest.

Anf. 4 ROY HANSSON (m):

Fru talman! Jag tackar för de vänliga orden inledningsvis. Tydligt var jag inte så välinformerad att jag kände till detta 1999. Det var som sagt först när jag fick katalogen som jag fick veta det. Jag tror inte jag var ensam om detta, utan det hade inte marknadsförts på rätt sätt.

Vad gäller det som införts i tidigare system 1995–1998 vill jag säga att jag tror att det hade varit möjligt. Det gick faktiskt att beräkna denna summa, och den fanns med på den valblankett som alla fick. Då borde man ha kunnat föra över detta belopp som en engångsföreteelse när man gjorde detta val just för att jämma ut de orättvisor som finns inom många familjer.

Framöver tror jag att det är viktigt att man har möjlighet att göra årliga val, och det ska ske före den 31 januari. Jag har nu lärt mig hur systemet fungerar. Det här är som sagt första gången.

Jag beklagar att ministern inte vidare har undersökt möjligheterna att göra det som en engångsföreteelse. Då kunde man även ha tagit med det tidigare systemet. Det hade inte varit så svårt, eftersom beloppet var identifierat och fanns angivet på alla medborgares valblanketter.

Vad sedan gäller reduceringen på 14 % fick jag inget bra besked av ministern. Den debatt som fördes förra året gällde just att kvinnors medellivslängd är högre. Vi var många som var väldigt kritiska mot att man hade valt den indelningen i försäkringsbolagen – inte minst ministern.

Nu är det inte så. Då har jag väldigt svårt att förstå vari skillnaden ligger. Det kan rimligen inte vara någon stor administrativ uppgift att föra över, som i mitt fall, min intjänade pensionsrätt till min hustru. Det kan inte innebära en kostnad på 14 %. Det gör man med en knapptryckning på en datamaskin, så kostnaden kan inte ligga där. Bakgrunden måste vara något försäkringstekniskt. Jag beklagar att ministern inte kunde göra det trovärdigt på bättre sätt.

Jag tror också att en viktig del är just att man kan överföra pensionsrätten. Jag efterlyser en bättre marknadsföring från ministern. Hur ska fler kunna bli bekanta med detta och kunna göra det i framtiden?

Det är dessvärre i de flesta familjer så att inkomsterna är ojämna, och kvinnan är den som har lägst inkomst. Det skulle man kunna rätta till. Jag hoppas att ministern här kommer med något initiativ när det gäller hur man ska kunna marknadsföra detta bättre, så att vårt samhällssystem blir jämlikare.

Anf. 5 Statsrådet INGELA THALÉN (s):

Fru talman! I anslutning till det besked som skickades ut våren 1999 fanns en väldigt tydlig information. Svenska folket – vi alla – hade kanske inte riktigt vant sig vid att vara uppmärksam. Det fördes också en diskussion om huruvida informationen var tillräckligt väl formulerad.

Vi kan i efterhand konstatera att information om både pensionsrätt och allmän pensionsinformation i många olika sammanhang har fått fina utmärkelser för att den har varit så bra. Vi kan alltid ha olika tycke och smak när det gäller huruvida informationen är bra eller inte, men det gick ut en information. Kanske var vi inte riktigt uppmärksamma på just pensionsinformationen. Jag tror att vi vänjer oss vid den alltmer.

Sedan går jag tillbaka till 1995–1998. Det var inte enbart andra avgiftsuttag, utan schablonberäkningen skedde, vill jag stryka under, också på ett annat sätt. Det grundade sig på ATP-systemet, vilket är en annan typ av underlag. Därför är det enligt min uppfattning inte något skäl att gå tillbaka till 1995–1998.

Sedan går jag till frågan om de 14 procenten. Det är som jag sade inte enbart fråga om tryckknappshanteringen, som Roy Hansson sade. Det är också fråga om ett kollektiv. När man för resurser från ett kollektiv och fördelar dem sinsemellan minskas kostnaderna för hela kollektivet. För att undvika den förlusten får makarna eller de som lever i ett registrerat partnerskap ta den gemensamma förlusten. Roy Hansson och hans fru får ta den gemensamma förlusten, men det övriga kollektivet ska inte ta den.

Anledningen till den tidigare diskussionen var ju, precis som Roy Hansson sade, att systemet inte var könsneutralt. Här är det könsneutralt. Det är inte skilda livslängder eller något annat som ligger bakom denna beräkning, utan här är kvinnor och män gemensamt i samma kollektiv.

Jag vill avsluta, fru talman, med att säga att jag säkert på olika sätt kan försöka bidra till att öka informationen för att uppmärksamma medborgare på att denna möjlighet finns. Jag vet inte om Roy Hansson har sett ett antal TV-filmer om just delad pensionsrätt. Det är inte säkert att alla uppskattade just de reklamfilmerna, men jag tror att den fortlöpande informationen varje år där denna kunskap finns med kommer att skapa en helt annan förståelse för denna möjlighet för makar. Kan jag på olika sätt bidra till att öka den kunskapen ska jag naturligtvis göra det.

Anf. 6 ROY HANSSON (m):

Fru talman! Låt oss konstatera att den information som gick ut våren 1999 inte var tillräckligt tydlig. Det är faktiskt fler än jag som har missat detta. Det var väldigt lite diskussion kring detta. Eftersom det tydligen inte gick hem borde man tagit möjligheten att rätta till det när vi gjorde det stora premiepensionsvalet hösten 2000.

Det som gick ut hösten 2000 var tydligt. Jag tror inte att många företeelser i samhället diskuterades mer ingående under de veckor det var aktuellt. Då borde man haft med denna möjlighet.

Jag kan i och för sig se svårigheten när det gäller det som är intjänat i ett annat system – 1995–1999 – men jag inser också att det hade varit möjligt att göra något. Eftersom man kunde identifiera beloppet hade det inte varit någon omöjlighet.

Vad gäller reduceringen med 14 % tyckte jag inte att ministern kom med något speciellt bra svar denna gång heller. Om det, som det står i

interpellationssvaret, ska vara könsneutralt måste det rimligen vara hela kollektivet – hela svenska samhället – som avses. Vari består då förlusten?

Jag blev lite bekymrad när jag hörde att ministern anförde att det skulle ske en utjämning mellan min hustru och mig. I så fall skulle det ha varit ett fullständigt unikt försäkringssystem där kollektivet består av familjen, och det tror jag inte att ministern avsåg. Det borde väl vara hela svenska folket – hela samhället – som utgör kollektivet i detta fall. Då kan jag absolut inte se varför denna reducering är aktuell. Det finns ingen rimlig grund för detta.

Försäkringsbolagen kritiserades tidigare med rätta. Det berodde på att man där delade upp i två kollektiv – män och kvinnor. Men så är inte fallet här, och därför bör reduceringen möjligen vara delar av procent om den ska täcka administrativa kostnader. Det kan rimligen inte vara så att kollektiven är hänvisade till familjerna. Jag hoppas verkligen att det inte är så och att ministern inte menade detta.

Anf. 7 Statsrådet INGELA THALÉN (s):

Fru talman! Nu tror jag att Roy Hansson missförstod, och det är naturligtvis inte bra. Jag hade inte för avsikt att ta ytterligare en replik, men jag måste reda ut det där.

Kollektivet är inte i denna mening – försäkringsmässigt – makarna, utan kollektivet är alla premiepensionsspararna. Om Roy Hansson för över sina premiepensionspoäng och delar dem med sin hustru innebär det en förlust för det övriga kollektivet om inte Roy Hansson lever extremt länge. Det är detta som kallas för arvsvinstförlust.

När man gör denna omfördelning mellan makar finns det risk för att det sker arvsvinstförluster. Man utjämnar därför mellan dem som gör en omfördelning sinsemellan och de övriga i kollektivet och gör systemet neutralt. Och då har man inom systemet beräknat detta till att för närvarande vara 14 %; jag kommer inte ihåg, som jag sade tidigare, om vi har diskuterat någon annan siffra. Då täcker det både den kollektiva förlusten och de administrativa hanteringarna. Men det är rätt att de administrativa hanteringarna i dagens tekniska system inte är särskilt omfattande.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på interpellation 2000/01:177 om utvärdering av Östersjömiljarden

Anf. 8 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Stefan Hagfeldt har frågat mig om vilka åtgärder som avses vidtas med anledning av de kritiska synpunkter som kommit fram vid utvärderingen av Östersjömiljarden 1.

Den första Östersjömiljarden anslogs för att stärka samarbetet och utvecklingen i Östersjöregionen. Det var en i många stycken djärv och nydanande satsning som syftade till att snabbt och konkret bidra till att omsätta det starka svenska stödet för Östersjösamverkan i handling. Det är regeringens bedömning att de nära 70 projekt som hittills stötts från

anslaget sammantaget på ett värdefullt sätt stimulerat samverkan, främjande och ekonomisk verksamhet i området. De har främjat det svenska näringslivet i Sverige och i de aktuella länderna. Många av insatserna förväntas skapa jobb i svenska företag, inte minst på längre sikt.

Sveriges handel och investeringar har utvecklats positivt med länderna i fråga. Sålunda har exempelvis vår export till Polen, Estland, Lettland och Litauen ökat från 3 till 20 miljarder kronor sedan 1991, vilket naturligtvis har bidragit till den stora sysselsättningsökningen i Sverige under senare år. Östersjömiljarden har varit en väsentlig komponent i de svenska satsningarna för att nå dessa resultat, även om, som näringsutskottet också har påpekat, det är svårt att härleda exakta effekter av var och en av de olika insatserna.

Verksamheten under den första perioden av Östersjömiljard 1 var på många sätt nyskapande. I efterhand kan vi konstatera att inslag i beredningsordningen för den första Östersjömiljarden har varit behäftade med vissa nackdelar. Det är enligt min mening naturligt att kontinuerligt pröva om inriktning och administration kan vidareutvecklas och förbättras. Det interna arbetspapper som Stefan Hagfeldt refererar till ska ses som ett led i detta fortlöpande granskningsarbete.

I slutet av 1998 tillkallade regeringen en särskild kommitté, Kommittén för ekonomiskt samarbete i Östersjöregionen (Östersjöberedningen), med ett brett deltagande bl.a. från näringslivet. Kommittén lämnade i sitt betänkande (SOU 1999:125) förslag till hur Östersjömiljarden nr 2 skulle användas och hur anslaget skulle administreras. Hanteringen av den andra Östersjömiljarden har också utformats i skenet av erfarenheterna från den första miljarden och har en bred förankring hos berörda intressenter. I dag samordnas administrationen av såväl Östersjömiljard 1 som Östersjömiljard 2 av ett särskilt sekretariat inom Utrikesdepartementet.

I enlighet med Östersjöberedningens intentioner har ambitionsnivån vad gäller riktlinjer, verksamhetsplanering och rutiner för avrapportering höjts. Vi kommer att löpande fortsätta att ytterligare finslipa hanteringen av anslaget. Jag ser det som ett led i ett allmänt och viktigt kontinuerligt förbättringsarbete vad avser rutiner i Regeringskansliet.

Regeringen driver vidare stödet för näringslivsutveckling i Östersjöregionen på det sätt som utarbetats i nära samråd med näringslivet. Det är naturligt att dessa näringslivsinriktade insatser vidareutvecklas i takt med den ofta snabba och positiva förändring som sker i regionen. Vi välkomnar självfallet konstruktiva idéer och förslag som kan bidra till den processen.

Anf. 9 STEFAN HAGFELDT (m):

Fru talman! Som jag skrev i min interpellation är det mycket kritiska synpunkter som kommit fram i departementets interna PM med rubriken *Lägesrapport Östersjömiljarden 1*. Där står det att läsa följande: "De uppställda målen för Östersjömiljarden är tämligen vaga och detta kan ha medverkat till att projekten inte fått det resultat man förväntat sig".

"Ett antal projekt erhöll bidrag från anslaget trots att de inte uppgav några sysselsättningseffekter i sin målangivelse."

"Mycket talar för att upprättandet av Östersjömiljarden gärna kunde ha varit mer genomtänkt och välplanerad."

Prot. 2000/01:68

16 februari

Svar på
interpellationer

”Det fanns egentligen inga riktlinjer eller en klar utformning för hur programmet skulle administreras och vad medlen skulle användas till.”

Detta interna PM pekar, som sagt, inte bara på brister utan framför också mycket kritiska synpunkter inom de flesta områden. Självklart har man rätt att kräva att alla satsningar ska vara genomtänkta och välplanerade, så att de resurser som ställs till förfogande används på ett effektivt sätt.

Fru talman! Jag måste tyvärr konstatera att statsrådet tar väldigt lätt på kritiken av Österjös miljarden 1. Det är inga små saker som har kommit fram vid hanteringen av denna miljard, utan det brister i kontroll och uppföljning. Dessutom saknas regelbunden utvärdering och en enhetlig rapportering. Vidare fanns det inte några regler om avrapportering i regeringsbesluten. Man har inte ens krävt en ekonomisk redovisning. Villkor som förknippats med projekten har inte efterlevts. Det saknas rutiner för återbetalning, och det går inte att påvisa sysselsättningseffekter.

Fru talman! Jag skulle kunna fortsätta länge med att uppräknat all kritik kring Österjös miljarden 1. Det märkliga är att regeringen själv under de här åren i stället för att ta åt sig av kritiken enbart har framhållit att allt fungerat mycket bra. Nu får vi höra samma visa om Östersjömiljarden nr 2, som ska vara mycket välplanerad och givetvis bara ge goda effekter. Enligt statsrådet kommer det att fungera mycket bättre den här gången. Tyvärr talar mycket för att jag om ett eller kanske två år kommer att stå här på nytt i talarstolen och tvingas framföra kritiska synpunkter på användningen av Östersjömiljarden 2. Det enda rätta vore att upplösa Östersjömiljarden och att pengarna i stället fick ingå i det ordinarie öststödet, som är kvalitetssäkrat. Där finns det klara rutiner, och vi vet att pengarna då kommer till god nytta.

Fru talman! Det sägs mycket lite i interpellationssvaret om alla brister som har kommit fram vid hanteringen av Östersjömiljarden 1. Mot bakgrund av detta ställer jag följande fråga till statsrådet: Har regeringen verkligen tagit till sig alla kritiska synpunkter och bearbetat dessa så att inte samma misstag kommer att upprepas?

Anf. 10 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Jag vet inte riktigt hur jag ska tolka Stefan Hagfeldts kommentarer. Först läser han inantill i Utrikesdepartementets självkritik. Sedan säger han att regeringen tar lätt på den kritik som har framförts.

Den analys som Stefan Hagfeldt baserar hela sin interpellation på är ju vår interna, vår egen, uppföljning som syftar till att vi själva ska förbättra, effektivisera och finslipa det här systemet. De analyser som detta gäller avser ju en period som har förflutit. Erfarenheterna har legat till grund för kraftfulla förändringar, byte av huvudman, byte av administrativa system, byte av uppföljningsrutiner och nya ambitionsnivåer vad gäller planering, uppföljning och resultat.

Jag tycker inte riktigt att det hänger ihop när Stefan Hagfeldt använder kraftfulla ord om att vi är självgoa och säger att allt fungerar väl samtidigt som han citerar oss när vi säger att saker och ting inte har fungerat väl på alla fronter.

Jag tycker att vi i stället för att kivas om historien på det här sättet – om huruvida redovisningen, som vi är överens om inte längre sköts på

just det sätt som diskussionen gäller, var dålig eller bra för flera år sedan – skulle kunna enas om att nu diskutera hur vi ska kunna göra det här bättre.

Verkligheten är ju att vi nu har en unik chans att bryta århundraden av dåliga relationer, spänning, misstänksamhet och dålig ekonomisk utveckling i Östersjöområdet och göra en stark, konstruktiv och offensiv insats för att skapa ett bättre Östersjöområde med mer avspänning, samarbete och ekonomisk utveckling för kommande generationer. Det är en stor och viktig uppgift. Näringslivet har en viktig roll att spela i detta. Vårt näringsliv är starkt, kompetent och kunnigt på just de områden som är viktiga för länder i det utvecklingsskede där dessa länder befinner sig.

Jag tycker för min del att den här typen av näringslivsinriktat samarbete lämpligen kan hållas isär från det ordinarie biståndsliknande samarbete som trots allt utgör den helt dominerande delen av vårt samarbete – och som jag tacksamt konstaterar att Stefan Hagfeldt så entusiastiskt hyllar som framgångsrikt och välskött. Jag tar åt mig av det berömmet. Eftersom även detta är mitt ansvar kostar jag på mig att slicka i mig lite av det. Men jag har kommit fram till åsikten att det som vi gör med näringslivet, det som syftar till att kanalisera näringslivets engagemang för denna viktiga framtidsuppgift, bättre sköts på ett annat sätt. I samråd med näringslivets mest engagerade och entusiastiska företrädare har vi utformat det här systemet, som jag nu tycker fungerar ganska väl. Det har också den fördelen att det kan spridas i landet och skapa decentraliserade samarbetsformer.

Inte minst har man från Stefan Hagfeldts eget hemlän och hemkommun, över partigränserna, kommit till oss på Utrikesdepartementet och vädjat om pengar ur denna Östersjömiljard som Stefan Hagfeldt vill avskaffa, pengar för ändamål som hade varit helt omöjliga att tillgodose ur det ordinarie samarbetsprogrammet. Alla partier i Norrköping och Östergötland, och näringslivet genom handelskammaren, har varit hos oss och begärt pengar för det väldigt fina projekt som kallas för Rigapartenariatet, som syftar till att utveckla partnerskap med näringsliv och kommuner på andra sidan Östersjön – ett mycket bra projekt som hade blivit omöjligt om Stefan Hagfeldts förslag hade genomförts.

Anf. 11 STEFAN HAGFELDT (m):

Fru talman! Att jag tog upp detta med huruvida regeringen har tagit åt sig av de kritiska synpunkterna, och det hänvisade jag också till, beror på att det inte står mycket om detta i interpellationssvaret.

Om det finns 1 miljard kronor är det klart att det kommer ansökningar från många håll. Men det intressanta för oss är ju att de här pengarna används på bästa möjliga sätt. Det är där kritiken har varit förödande när det gäller Östersjömiljard 1.

För ett par dagar sedan fick jag tag i en förstudie på 31 sidor som Riksdagens revisorer genomfört under rubriken Östersjömiljarderna. De konstaterar bl.a. följande:

”Att det är Regeringskansliet som förvaltar Östersjömiljarderna och inte myndigheter under regeringen är inte i enlighet med den förvaltningsmodell som normalt tillämpas. Möjligheterna till insyn och överblick har därigenom varit mindre än de varit om gängse förvaltningsprocesser tillämpats. Bl.a. hade kopplingarna mellan de använda medlen och

uppnådda resultaten kunnat vara tydligare. Genom att ansvaret om samordningen har flyttats ett antal gånger har det varit påfallande svårt att följa och överblicka verksamheten.

Hur den ekonomiska redovisningen och kontrollen är upplagd eller skötts har det inom ramen för förstudien varit svårt att få inblick i. En funktion av att medel genom Östersjömiljarderna tas av anslag som Regeringskansliet disponerar är att verksamheten i sin helhet inte blir föremål för lika ingående årlig revision som om medlen tilldelats och använts av myndigheter under regeringen. De iakttagelser som bl.a. Östersjösekretariatet gjort beträffande den första Östersjömiljarden tyder dock på en hel del brister. Revisorerna anser det därför befogat att vid en fortsatt granskning undersöka hur den ekonomiska redovisningen varit upplagd och hur den nu är organiserad.”

Under rubriken Summering framhåller revisorerna följande:

”Kvar står dock de problem som hänger samman med att de anslagna medlen disponeras av Regeringskansliet – att insyn och kontroll inte fungerar som för merparten av den statliga verksamheten. Revisorerna finner därför motiverat att ytterligare granska dessa förhållanden.”

Mot bakgrund av detta ställer jag följande frågor till statsrådet: Varför har ansvaret för samordningen flyttats flera gånger, och varför följer inte regeringen den förvaltningsmodell som normalt tillämpas?

Anf. 12 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Stefan Hagfeldt frågar varför detta har flyttats så många gånger och varför vi inte följer den ordinarie förvaltningsmodellen. Jag försökte just förklara mina skäl till att tycka att detta är en typ av samarbete som inte passar in i den ordinarie biståndsmiljön. Jag tycker inte att det finns någon anledning, om nu Stefan Hagfeldt inte var nöjd med det jag sade eller inte lyssnade, att upprepa det.

När det gäller att detta har flyttats så många gånger ska jag berätta för dem som lyssnar på den här debatten hur det är.

När den första Östersjömiljarden inrättades var det ett uttryck för att vi ville höja ambitionsnivån mycket kraftigt i vårt samarbete i Östersjöområdet. Vi ville avsätta mer pengar trots en extremt tuff besparingsperiod. Vi ville också markera inför hela världen, inte minst det svenska näringslivet, betydelsen av detta genom att lägga administrationen och förvaltningen direkt hos statsministern. Det är inget unikt. Varje statsminister som jag har jobbat åt, och även Stefan Hagfeldts partikamrat som en gång var statsminister, har haft precis samma metod att lägga vissa frågor hos sig själv för att markera deras speciella politiska betydelse. Det är inget konstigt. Ingvar Carlsson hade forskningsfrågorna, Tage Erlander likaså, för att markera detta områdes betydelse. Göran Persson bestämde sig för att göra denna kraftfulla markering 1996.

Det fanns tyvärr inte så mycket förslag i byrålådorna när vi kom till makten 1994 om hur man skulle göra. Ville man då vara handlingskraftig och göra någonting snabbt fanns det inte så stora möjligheter till fem års utredande och remisshantering, utan man bestämde sig för att göra detta med en gång.

Sedan dess har det flyttats *en* gång – till mig 1998, efter valet, då jag fick ansvar för de här frågorna. Sedan har det faktiskt inte flyttats mer. Jag har flyttat, men jag har tagit frågorna med mig. Jag känner det som

att det i det avseendet har varit stabilt. Jag flyttade från Näringsdepartementet till Utrikesdepartementet, men jag tog med mig samma tjänstemän, samma administration och samma ansvar. Att det skulle bli förvirring av att detta har flyttats en gång har jag alltså svårt att förstå – särskilt med tanke på att det kom kritik för att det låg hos Statsrådsberedningen. När vi lyssnar på kritiken och gör någonting åt den får vi kritik för att vi ändrar och därmed gör utvärdering omöjlig.

Nej, Stefan Hagfeldt, bättre tycker jag att man kan begära.

Nu har jag utförligt ägnat i stort sett all min debattid åt att ambitiöst svara på Stefan Hagfeldts förskrivna frågor. Jag hade bara en fråga, och den ägnade Stefan Hagfeldt inte en sekund åt. Nu hoppas jag att Stefan Hagfeldt kan ägna resten av sin debattid åt min fråga: Hur ska vi tillsammans göra den här verksamheten bättre i verkligheten? Nu har vi ägnat massor av tid åt att diskutera administration, revisionsfrågor och annat. Det är jätteviktigt, och jag är glad att också ni i riksdagen engagerar er i det. Men kan vi inte en stund höja blicken och fundera: Hur kan vi få nya bidrag till idéer för att förbättra utvecklingen på andra sidan Östersjön? Hur ska vi få fler människor i Sverige engagerade i samarbetet? Hur ska vi mobilisera det kraftfulla intresse som finns i svenskt näringsliv, inte minst i näringslivets många organisationer, för samarbete på det här området?

Hur kan Stefan Hagfeldt i Östergötland, i Norrköping, själv bidra till att mobilisera det här? Hagfeldt har ju nu visat ett så starkt engagemang genom att skriva den här interpellationen, skriva alla dessa inlägg. Försök att också formulera idéer – jag hjälper gärna till – om hur vi tillsammans går vidare framåt i verkligheten, i verksamhet som ger jobb, kontaktpunkter, bättre miljö, bättre jämställdhet, bättre hälsoläge, bättre ekonomisk utveckling och som bygger på vad vi har att erbjuda i Sverige, i Östergötland, i Norrköping, som kan komma till nytta. Det tycker jag vore en verkligt fruktbar vidareutveckling av den debatt som vi har fört i dag. Nu välkomnar jag Stefan Hagfeldts bidrag till den utvecklingen.

Anf. 13 STEFAN HAGFELDT (m):

Fru talman! Jag har redan svarat på statsrådets fråga. Jag tycker att man ska upplösa Östersjömiljarden och att pengarna i stället ska ingå i det ordinarie öststödet, som är kvalitetssäkrat. Där finns det klara rutiner, och vi vet att pengarna då kommer till god nytta.

Sedan tycker jag att det är en självklarhet när det kommer fram så mycket kritik att man tar åt sig av denna kritik, att man penetrerar alla kritiska synpunkter så att man inte begår samma misstag på nytt. Det är det som gör mig orolig för hur det kommer att gå med Östersjömiljarden 2. Regeringen verkar ju inte ha insett bristerna i hanteringen av Östersjömiljarden 1 utan ger i stället en glättad bild av verkligheten.

Regeringen uppgav i samband med 1998 års ekonomiska vårproposition att verksamheten inom ramen för Östersjömiljarden varit framgångsrik och därför borde fortsätta. Mot denna bakgrund förordar regeringen att ytterligare 1 miljard kronor borde tillföras under den kommande femårsperioden. Riksdagens revisorer konstaterar här att några resultat i form av t.ex. effekter på sysselsättningen i Sverige inte redovisades. Riksdagens revisorer konstaterade också att regeringens uttalande om att

Prot. 2000/01:68

16 februari

Svar på
interpellationer

verksamheten varit framgångsrik framfördes utan att regeringen angav några grunder härför.

Vi ska inte heller glömma bort att Sida på olika sätt uttryckt invändningar mot hanteringen av den första Östersjömiljarden. Riksdagens revisorer konstaterar också att näringslivet framfört kritiska synpunkter på samarbetet genom Östersjömiljarderna. Näringsutskottet har vid flera tillfällen varit mycket kritiskt. Kritik har också framförts av tjänstemän vid Naturvårdsverket.

Konstitutionsutskottet har granskat, och riktat kritik mot, upphandlingen av konsulttjänster med anledning av det s.k. Polenåret och en IT-satsning i Östersjöregionen. I båda fallen har medel från den första Östersjömiljarden använts och i utskottets granskning framkom att tjänster i vissa fall köpts utan att ett regelrätt upphandlingsförfarande tillämpats.

Lägger man ihop alla kritiska synpunkter kan man konstatera att kritiken är minst sagt mördande. ...

Anf. 14 TALMANNEN:
Talartiden är slut nu!

Anf. 15 STEFAN HAGFELDT (m):
... Mot bakgrund av det frågar jag statsrådet om han garanterar att Östersjömiljarden 2 kommer att användas på ett framgångsrikt sätt.

Jag beklagar, men eftersom belysningen gick i kammaren kunde jag inte vara så snabb som jag hade kunnat vara om belysningen funnits kvar.

Anf. 16 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Jag hade hoppats att det skulle gå upp ett ljus och att Stefan Hagfeldt hade kunnat komma med några idéer om hur vi kunde jobba konkret och praktiskt för att få bättre verksamhet. Det var inte ett ord om några bidrag i det här avseendet, inte ord om t.ex. hur Stefan Hagfeldts egen kommun, hans eget näringsliv, hans egna partivänner, kan lämna ett bidrag. Det är bara det gamla vanliga; kverulansen, gnölet, gnället.

Jag beklagar det. Vi jobbar med att vidareutveckla administrationen. Den ska vara på topp. Inget annat är tillräckligt bra för mig. Vi jobbar kontinuerligt med att förbättra det här. Den kritik som Stefan Hagfeldt har citerat har vi tagit på allvar. Vi har ändrat oss på de punkter där kritiken har framförts. Och vi är beredda att fortsätta ändra.

Jag kan inte acceptera att ständigt få höra den här kritiken från håll där man uppenbarligen har noll komma noll engagemang för vad sakfrågan gäller. Det är inte ett ord under all debattid som handlar om människorna på andra sidan Östersjön, som handlar om de problem vi måste lösa eller om näringslivets möjligheter att bidra.

Det är inte heller ett ord om att det svenska näringslivet inte tycker att det ordinarie biståndets organisation är väl lämpad för den typ av samarbete vi diskuterar nu utan att deras önskan är en annan ordning. Det är inte säkert att det är den ideala ordningen, men det är ändå värt att lyssna på dem som närmast berörs. Stefan Hagfeldt berörde ju själv Naturvårdsverket och andra.

Jag skulle vilja rekommendera Stefan Hagfeldt, och även andra moderater som varit aktiva i detta, att höja blicken en smula och visa om det

finns ett ärligt engagemang, ett starkt engagemang, för att bidra till en bättre utveckling, inte bara en bättre revision i riksdag och regering. Det ska vi gärna jobba med, men det får inte vara det enda vi gör. Vi måste också se till att få något utträttat i praktiken.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2000/01:68
16 februari

---

*Svar på
interpellationer*

5 § Hänvisning av ärende till utskott

Föredrogs och hänvisades
Proposition
2000/01:60 till miljö- och jordbruksutskottet

6 § Bordläggning

Anmälades och bordlades
Förslag
2000/01:RR11 Riksdagens revisorers förslag angående Nya vägar till vägar och järnvägar?

Motioner
med anledning av prop. 2000/01:63 Kvalificerad yrkesutbildning
2000/01:Ub18 av Beatrice Ask m.fl. (m)
2000/01:Ub19 av Birgitta Ahlqvist och Monica Öhman (s)
2000/01:Ub20 av Sofia Jonsson m.fl. (c)
2000/01:Ub21 av Ulf Nilsson m.fl. (fp)
2000/01:Ub22 av Kenneth Johansson (c)
2000/01:Ub23 av Yvonne Andersson m.fl. (kd)

Socialförsäkringsutskottets betänkande
2000/01:SfU8 Lag om svenskt medborgarskap

Socialutskottets betänkanden
2000/01:SoU9 Äldrepolitik
2000/01:SoU8 Nationell handlingsplan för att förebygga alkoholskador

Skatteutskottets betänkande
2000/01:SkU21 Behandling av personuppgifter i Tullverkets brottsbekämpande verksamhet

7 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställdes

den 15 februari

2000/01:254 av *Carl-Erik Skårman* (m) till justitieminister Thomas Bodström

Lagrådets yttrande

2000/01:255 av *Per-Samuel Nisser* (m) till justitieminister Thomas Bodström

Polisens ekonomi

2000/01:256 av *Per-Richard Molén* (m) till statsrådet Britta Lejon
Demokratiska principer

2000/01:257 av *Carl-Erik Skårman* (m) till statsrådet Mona Sahlin
Diskriminering av romer på fastighetsmarknaden

2000/01:258 av *Sten Andersson* (m) till statsrådet Maj-Inger Klingvall
Rekrytering av välutbildad arbetskraft från utvecklingsländerna

2000/01:259 av *Ester Lindstedt-Staaf* (kd) till statsrådet Maj-Inger Klingvall

Anhörigvisum

2000/01:260 av *Margareta Cederfelt* (m) till statsrådet Mona Sahlin
Hushållsnära tjänster

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 20 februari.

8 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 16 februari

2000/01:730 av *Ulla-Britt Hagström* (kd) till statsrådet Ingela Thalén
Pensionärerna och fastighetsskatten

2000/01:731 av *Birgitta Carlsson* (c) till statsrådet Ingela Thalén
Föräldraförsäkringen för studenter

2000/01:732 av *Kenneth Lantz* (kd) till justitieminister Thomas Bodström
Människosmuggling

2000/01:733 av *Gunilla Tjernberg* (kd) till justitieminister Thomas Bodström

Polisen i Västerbotten

2000/01:734 av *Michael Hagberg* (s) till justitieminister Thomas Bodström

Tillsynsärenden

2000/01:735 av *Ingemar Vänerlöv* (kd) till justitieminister Thomas Bodström

Massuppsägning av poliser i Västra Götaland

2000/01:736 av *Lena Ek* (c) till miljöminister Kjell Larsson

Ålens sjukdomar

2000/01:737 av *Helena Bargholtz* (fp) till utrikesminister Anna Lindh

Homosexuella i Rumänien

2000/01:738 av *Margareta Cederfelt* (m) till socialminister Lars Engqvist

Svartkrogar

Prot. 2000/01:68

16 februari

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 20 februari.

9 § Kammaren åtskildes kl. 9.45.

Förhandlingarna leddes av talmannen.

Vid protokollet

LISBETH HANSING ENGSTRÖM

/Barbro Nordström

Innehållsförteckning

1 § Anmälan om återtagande av plats i riksdagen.....	1
2 § Meddelande om frågestund	1
3 § Svar på interpellation 2000/01:192 om premiensionsrätten	1
Anf. 1 Statsrådet INGELA THALÉN (s)	1
Anf. 2 ROY HANSSON (m).....	2
Anf. 3 Statsrådet INGELA THALÉN (s)	3
Anf. 4 ROY HANSSON (m).....	4
Anf. 5 Statsrådet INGELA THALÉN (s)	5
Anf. 6 ROY HANSSON (m).....	5
Anf. 7 Statsrådet INGELA THALÉN (s)	6
4 § Svar på interpellation 2000/01:177 om utvärdering av Östersjömiljarden	6
Anf. 8 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s)	6
Anf. 9 STEFAN HAGFELDT (m).....	7
Anf. 10 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s)	8
Anf. 11 STEFAN HAGFELDT (m).....	9
Anf. 12 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s)	10
Anf. 13 STEFAN HAGFELDT (m).....	11
Anf. 14 TALMANNEN	12
Anf. 15 STEFAN HAGFELDT (m).....	12
Anf. 16 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s)	12
5 § Hänvisning av ärende till utskott	13
6 § Bordläggning.....	13
7 § Anmälan om interpellationer	14
8 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	14
9 § Kammarén åtskildes kl. 9.45.	15